

Devlet Yönetimi:

İslam'dan önce Türkler devlete **il** (el) demişlerdir. Devlet siyasi teşkilatlanmanın en üst kademesiydi ve kutsaldı. Doğu-batı, sağ-sol diye **ikili teşkilat**la yönetilirdi. Doğuda asıl hükümdar, batıda ise hanedan üyelerinden **yabgular** bulunurdu.

Veraset Sistemi:

Eski Türk devletlerinde bir hükümdar öldüğünde yerine kimin geçeceğini belirleyen kesin bir kural yoktu. Bütün hanedan üyelerinin hükümdar olma hakkına sahip olması sık sık **taht kavgalarına** yol açıyordu. Bu durum Türk devletlerini ya iç savaşa ve bölünmeye götürüyordu.

Kurultay(kengeş):

Hükümdar, hatun, boy beyleri, komutanlar gibi devletin ileri gelenlerinin toplandığı melise kurultay denilirdi. Kurultay'da devletin ana meseleleri görüşülür; hükümdarın ölümü, savaş veya milli felaketlerde kurultay toplanırdı.

Hukuk:

Yazılı olmayan hukuk kurallarına **töre** denilirdi. Hükümdarın başkanlık ettiği ve siyasi suçlara bakan yüksek mahkemeye **yargu** adı verilirdi. **Yarganlar** idaresindeki mahkemeler ise adi suçlara bakarlardı. Türk hukuku ilk kez Uygurlar tarafından yazılı hale getirilmiştir.

ORTA ASYA İLK TÜRK DEVLETLERİ TOPLUM VE YÖNETİM YAPISI

Kut Anlayışı:

Türkler devleti yönetme **gücünün** (**kut**) tanrı tarafından verildiğine inanıyorlardı. Kut'un kan yoluyla hükümdara tüm erkek çocuklarına geçtiğine inanılırdı. Bu yüzden bütün şehzadelerin hükümdar olma hakkı vardı.

Türk Ordusunun Özellikleri:

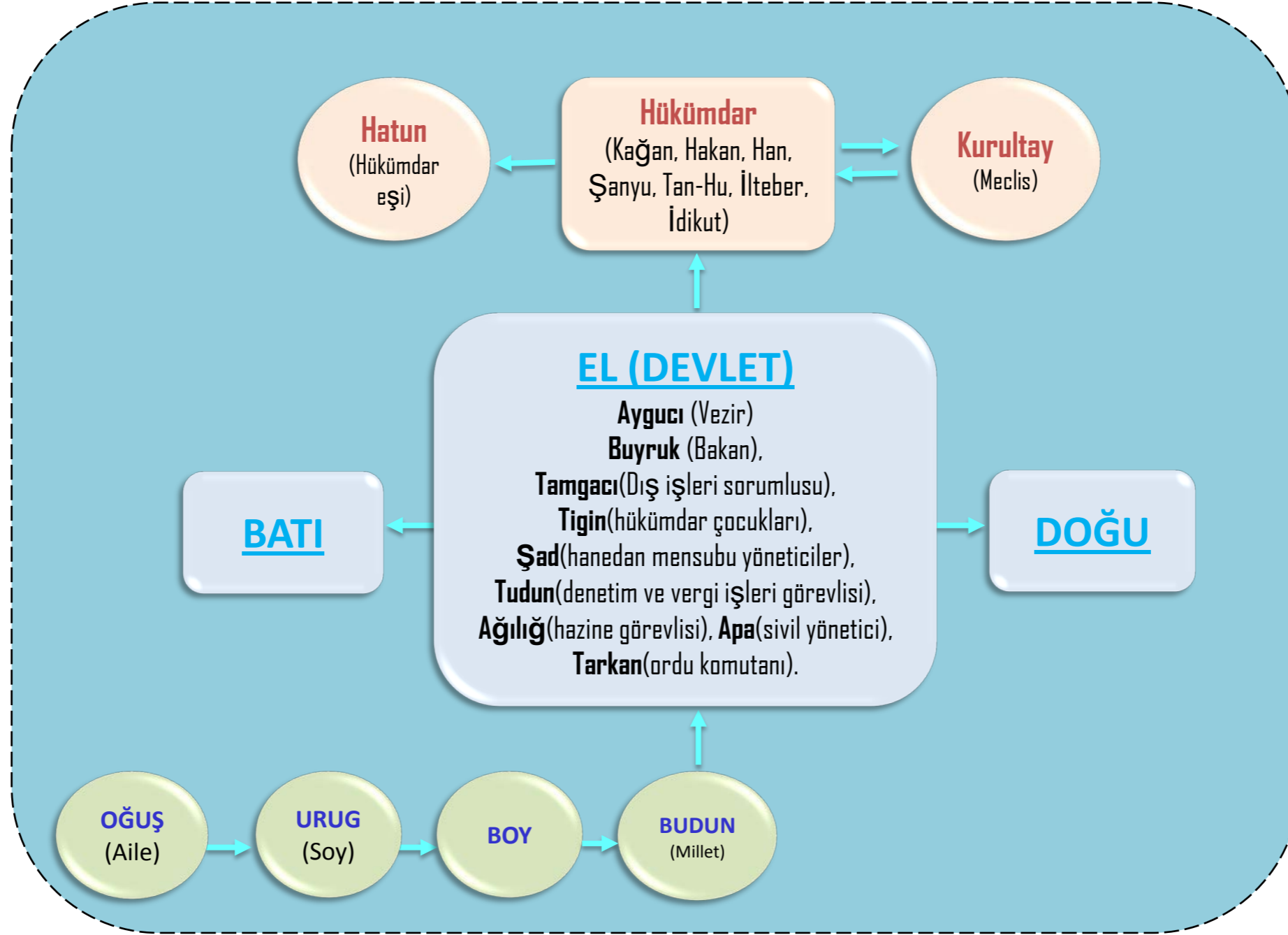
- Türk ordusu ücretli değildi. Her Türk aynı zamanda askerdi.
- Türk ordusu daimiydi yani kadın-erkek her an savaşa hazırı.
- Türk ordusunun temeli **atlı askerler**den meydana geliyordu.
- Türk ordusu **onluk düzen**e dayanırdı.
- Türk ordusunda kullanılan silahlar; ok, yay, kement, kılıç, kargı, süngü, kalkan
- Savaşlarda kullanılan taktik; **Turan** taktiği.

Toplumsal Yapı:

Türkler önce **göçebe** yaşamışlar **Uygurlar**la beraber yerleşik hayata geçmeye başlamışlardır. **Aile** Türk toplumunun temeliydi. **Ataerkil** bir aile yapısı vardı. Toplumsal sınıf farklılıkları yoktu. Boyların başında bulunan **beyler**, töreye göre boyu idare ederlerdi. **Ekonomi'nin temeli**; tarım ve hayvancılık.

Türk Destanları:

Hunlar: **Dğuz Kağan**
İskitler (Saka): **Alper Tunga** ve **Şu**
Göktürkler: **Ergenekon** ve **Bozkurt**
Uygurlar: **Göç** ve **Türeyiş**
Kırgızlar: **Manas**

Orhun Kitabeleri:

Türk tarihinin ve edebiyatının ilk yazılı kaynaklarıdır.

Eski Türk Alfabeleri:

Göktürk Alfabesi (38 harfli)
Uygur Alfabesi (18 harfli)